

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.171

Дмитро КОНДИК

аспірант кафедри інтелектуальної власності та інформаційного права Навчально-наукового інституту права, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, вул. Володимирська, 60, м. Київ, Україна

ORCID: 0009-0000-3439-9847

DOI: 10.32782/LST/2023-3-10

Бібліографічний опис статті: Кондик, Д. (2023). Сучасні аспекти гармонізації законодавства про авторське право України та ЄС: порівняльно-правовий аналіз. *Law. State. Technology*, 3, 56–62, doi: 10.32782/LST/2023-3-10

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ ТА ЄС: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

У контексті євроінтеграції постійно піднімається питання стосовно гармонізації законодавства України із законодавством ЄС, зокрема і у сфері авторського права. Гармонізація українського законодавства до положень законодавства ЄС здійснюється на основі директив та регламентів органів ЄС. При адаптації шляхом гармонізації через регламент відбувається точне запозичення норм права, тоді як адаптація через директиви дозволяє здійснювати гармонізацію на власний розсуд, проте вона повинна бути спрямована на досягнення єдиної мети.

Метою статті є висвітлення загальних засад правового забезпечення авторських прав у ЄС та здійснення аналізу сучасного стану українського авторського законодавства у напрямку впровадження європейських стандартів та реалізації Україною взятих на неї зобов'язань перед ЄС в зазначеній сфері.

Методологія дослідження складається із сукупності загальнонаукових та спеціальних методів, до числа яких входять: метод діалектики, методи аналізу та синтезу, метод порівняння, метод узагальнення.

Новизна дослідження знаходить прояв у тому, що були досліджені актуальні аспекти гармонізації українського авторського законодавства до права ЄС, які позитивно впливають на розвиток авторського права та його захист в Україні. Шляхом розгляду окремих законодавчих положень, введених новими законами у сфері авторського права, досліджено вплив гармонізації національного законодавства України на ефективність захисту авторських прав. Автор акцентує увагу на тому, що процес гармонізації є динамічним та активним, проте гармонізованих на сучасному етапі положень ще не достатньо для того, щоб вважати українське законодавство у сфері авторського права повністю гармонізованим.

Висновки. За проведеним дослідженням встановлено, що гармонізація авторського законодавства України з правом Європейського Союзу – важлива складова поглиблення співпраці нашої держави з Євросоюзом та його державами-членами. Саме на її основі відбувається створення необхідних передумов для переходу до наступних стадій інтеграції, зокрема й більш швидкого вступу до ЄС.

Ключові слова: авторське право, законодавство про авторське право, гармонізація законодавства, законодавство ЄС, законодавство України.

Dmytro KONDYK

Postgraduate Student at the Department of Intellectual Property and Information Law of the Educational and Scientific Institute of Law, Taras Shevchenko Kyiv National University, str. Volodymyrska, 60, Kyiv, Ukraine

ORCID: 0009-0000-3439-9847

DOI: 10.32782/LST/2023-3-10

To cite this article: Kondyk, D.P. (2023). Suchasni aspekty harmonizatsii zakonodavstva pro avtorske pravo Ukrainy ta YeS: porivnialno-pravovyi analiz [Modern aspects of the harmonization of copyright legislation of Ukraine and the EU: a comparative legal analysis]. *Law. State. Technology*, 3, 56–62, doi: 10.32782/LST/2023-3-10

MODERN ASPECTS OF HARMONIZATION OF COPYRIGHT LEGISLATION OF UKRAINE AND THE EU: A COMPARATIVE LEGAL ANALYSIS

In the context of European integration, the issue of harmonization of Ukrainian legislation with EU legislation is constantly raised, in particular in the field of copyright. Harmonization of Ukrainian legislation with provisions of EU legislation is carried out on the basis of directives and regulations of EU bodies. When adapting by means of harmonization through a regulation, there is an exact borrowing of legal norms, while adaptation through directives allows for harmonization at its own discretion, but it must be aimed at achieving a single goal.

*The **purpose** of the article is to highlight the general principles of legal protection of copyright in the EU and to carry out an analysis of the current state of Ukrainian copyright legislation in the direction of the implementation of European standards and the implementation of Ukraine's obligations to the EU in the specified area.*

*Research **methodology** consists of a set of general scientific and special methods, which include: the dialectic method, methods of analysis and synthesis, the method of comparison, the method of generalization.*

*The **novelty** of the study is manifested in the fact that relevant aspects of the harmonization of Ukrainian copyright legislation with EU law, which have a positive impact on the development of copyright and its protection in Ukraine, were investigated. By considering individual legislative provisions introduced by new laws in the field of copyright, the effect of harmonization of the national legislation of Ukraine on the effectiveness of copyright protection was investigated. The author emphasizes that the process of harmonization is dynamic and active, but the provisions harmonized at the current stage are not yet sufficient to consider the Ukrainian legislation in the field of copyright fully harmonized.*

***Conclusions.** According to the conducted research, it was established that the harmonization of copyright legislation of Ukraine with the law of the European Union is an important component of deepening the cooperation of our state with the European Union and its member states. It is on its basis that the necessary prerequisites for the transition to the next stages of integration, including faster accession to the EU, are being created.*

***Key words:** copyright, legislation on copyright, harmonization of legislation, EU legislation, legislation of Ukraine.*

Актуальність проблеми. За умов поширення економічних глобалізаційних процесів та посилення тенденцій євроінтеграції у відносинах між Україною та ЄС відбувається об'єктивне посилення інтересу нашої держави до досвіду Євросоюзу у сфері правової охорони авторських прав. Особливо посилився цей інтерес після надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до ЄС, внаслідок чого від України вимагається прискорення процесу гармонізації правової системи з правовою системою Євросоюзу, імплементація норм різних джерел права ЄС, зокрема і в сфері захисту авторських прав.

У процесі становлення та розвитку авторського права у законодавстві ЄС відбувається постійне його оновлення та реформування відповідно до розвитку цивілізації та появи нових різновидів суспільних відносин, спричинених виникненням нових об'єктів авторського права у законодавстві ЄС. Крім цього, як зазначає О.П. Орлюк, «створення єдиного європейського ринку потребує гармонізації відповідних національних законодавств держав – членів ЄС, а також поліпшення системи захисту інтелектуальних прав на міждержавному рівні» (Орлюк, 2016: 59). А зважаючи на те, що законодавство ЄС у даній сфері правового регулювання є найбільш ефективним у світі, це зумовлює необхідність гармонізації законодавства нашої держави до його норм та принципів правового регулювання.

Актуальність дослідження також зумовлена і динамічним оновленням українського законо-

давства у сфері авторського права, що ознаменувалось прийняттям Закону України «Про авторське право і суміжні права» № 2811-IX у 2022 році, відповідно до якого були введені нові та оновлені застарілі конструкції стосовно охорони авторського права,

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Тематика гармонізації законодавства України у сфері авторського права до авторського права ЄС досліджувалась переважно українськими дослідниками: Н. Бондарем, О. Змикалом, В. Ільченком, Я. Левченко, Ю. Капіцею, А. Кірик, Л. Комзюком, М. Стрелею, М. Фесенко та рядом інших. Однак сучасні аспекти гармонізації законодавства про авторське право України до законодавства ЄС у контексті євроінтеграційних прагнень нашої країни та надання їй статусу кандидата на вступ до ЄС, досі не були досліджені, так само як не було здійснено порівняльно-правового аналізу положень авторського права України та ЄС на сучасному етапі. Крім цього, у наявних наукових дослідженнях вказаної тематики не вистачає аналізу й узагальнення саме новітніх домінуючих тенденцій у зазначеній сфері.

Тож, зважаючи на вище викладене, вважаємо тему, обрану для дослідження актуальною та такою, що потребує нових наукових досліджень.

Метою статті є висвітлення загальних засад правового забезпечення авторських прав у ЄС та здійснення аналізу сучасного стану україн-

ського авторського законодавства у напрямку впровадження європейських стандартів та реалізації Україною взятих на неї зобов'язань перед ЄС в зазначеній сфері; проведення порівняльно-правового аналізу законодавчих положень у сфері авторського права ЄС та України.

Виклад основного матеріалу дослідження. На шляху до євроінтеграції Україна має провести ряд реформ та привести своє законодавство у відповідність законодавству ЄС, зокрема і в сфері захисту авторських прав. При приведенні законодавства України у відповідність законодавству ЄС, науковці використовують терміни «адаптація», «наближення» та «гармонізація». Розглянемо у чому суть такого поділу і чи є дані положення тотожними між собою.

Під «адаптацією» доктрина українського права розуміє «зближення із сучасною європейською системою права», хоча визначення даного поняття в законодавстві ЄС не надається у зв'язку з його відсутністю в ньому взагалі. Вперше даний термін був закріплений в Указі Президента України «Про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» від 11 червня 1998 року. У його основі міститься твердження про те, що «адаптація законодавства України до законодавства ЄС полягає у зближенні із сучасною європейською системою права... Адаптація законодавства України передбачає реформування її правової системи та поступове приведення її у відповідність до європейських стандартів...» (Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, 1998). Однак даний акт вже втратив чинність. Подальшого розвитку та застосування даний термін набув у Концепції адаптації законодавства України до законодавства ЄС, також у ній було конкретизовано поняття «адаптація» та визначено його значення для нормативно-правової бази нашої країни. Також визначення даного поняття дає Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», де під адаптацією розуміється «досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються ЄС до держав, які мають намір вступити до нього» (Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, 2004).

Наступним є поняття «наближення законодавства», під яким слід розуміти будь-які дії, спрямовані на узгодження норм національного права та законодавства ЄС. На жаль, на со-

годнішній день жодний нормативно-правовий акт ЄС не визначає розуміння поняття «наближення» та не визначає в яких межах повинно здійснюватись таке наближення. Варто врахувати те, що у законодавстві ЄС поняття «наближення» та «гармонізація» ототожнюються, тоді як в Україні дані поняття мають певні відмінності в їх розумінні.

Що стосується визначення поняття «гармонізація», то в нашій державі під нею розуміється уніфікація законодавства, яка виступає як окремий правовий інститут, до складу якого входять два способи його реалізації:

- на основі прямого чи часткового запозичення регламентів або директив ЄС;
- шляхом впровадження відповідного механізму застосування державою-членом у сфері авторського права.

Гармонізація українського законодавства до положень законодавства ЄС здійснюється на основі директив та регламентів органів ЄС. При адаптації шляхом гармонізації через регламент відбувається точне запозичення норм права, тоді як адаптація через директиви дозволяє здійснювати гармонізацію на власний розсуд, проте вона повинна бути спрямована на досягнення єдиної мети. Так, як в законодавстві ЄС відсутнє визначення поняття «адаптація», так в українському законодавстві немає визначення поняття «гармонізація». Тому науковці виробили ряд підходів до розуміння даного терміну, серед яких: приведення у відповідність; узгодження; приведення внутрішнього законодавства України у відповідність до норм ратифікованих Верховною Радою України міжнародних договорів; запозичення досвіду інших країн при розробці національного законодавства; обов'язкове приведення національного законодавства у відповідність до рішень об'єднання держав, таких як ЄС, ВОІВ, СОТ; необов'язкове зобов'язання України врахувати при розробці свого законодавства норми Європейської Спільноти та багато інших.

У своєму дослідженні А.Ю. Кірик встановлює два підходи до розуміння поняття «гармонізація» – широкий та вузький. Відповідно до широкого підходу гармонізація розглядається як процес утвердження права Євросоюзу на рівні національної правової системи шляхом формування необхідного внутрішнього правопорядку, відповідно до вузького підходу – це правовий спосіб наближення норм національного права до законодавства ЄС (Кірик, 2021: 288).

Однак, найбільш доцільним вважаємо підхід Н.П. Бондаря, який розуміє під гармонізацією законодавства України із законодавством ЄС

у сфері авторського права «процес зближення правової системи України та її підсистем із правовою системою ЄС і вимогами міжнародно-правових норм і стандартів шляхом усунення основних суперечностей або відмінностей між ними для встановлення єдиного результату дії норми права через приєднання до директив ЄС, що стосуються авторського права і суміжних прав» (Бондар, 2019: 48).

Можна сказати, що гармонізація – це процес встановлення допустимих меж міжнародної уніфікації, проте, її не можна ототожнювати з повною одноманітністю. Гармонізація, як правило, не є всеохоплюючою, а частковою, оскільки вона не має на меті створення єдиного авторитету права з певного питання. Це пояснюється тим, що заходи щодо гармонізації законодавства не можуть виходити далі, ніж це необхідно.

Таким чином, не можна говорити про абсолютну тотожність даних термінів, оскільки їх правового визначення в обох законодавствах не надано, через що і виникає ряд суперечок у розумінні даних понять.

Законодавче регулювання різних аспектів авторських прав у ЄС отримало закріплення в чисельних Директивах Європейського парламенту та Ради ЄС, що спрямовуються на зближення правових систем країн-членів ЄС з правовою системою наднаціональної організації (Фесенко, Ільченко, 2023: 9). А національне законодавство України у сфері захисту авторського права сформоване так, що невід'ємною його складовою є процес гармонізації із законодавчою базою ЄС. Зокрема, пояснювальна записка до тогочасного законопроекту «Про авторське право і суміжні права» містила положення про те, що у разі прийняття даного законопроекту в національне законодавство буде імплементовано положення десяти директив ЄС (Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про авторське право і суміжні права», 2021: 1-2). Тож, зважаючи на прийняття Закону «Про авторське право і суміжні права» №2811-IX у 2022 році, положення цих директив були імплементовані у національне законодавство.

Вважаємо за доцільне розглянути окремі з них у межах нашого дослідження.

Найбільш положень у чинному Законі України «Про авторське право і суміжні права» №2811-IX було імплементовано із Директиви ЄС 2019/790 від 17 квітня 2019 р. (Directive (EU) 2019/790, 2019). Зокрема, у положенні статті 51 Закону «Про авторське право і суміжні права» зазначається, захист прав авторів здійснюється відповідно до адміністративного, цивільного

та кримінального законодавства. Крім цього, у даному законі імплементовані наступні положення Директиви, які стосуються:

- встановлення умов, за яких провайдер послуг обміну контентом може звільнитись від відповідальності;
- встановлення умов, при наявності яких статус провайдера таким особам не надається;
- визначення умов притягнення провайдера до відповідальності на підставі встановлених фактів;
- створення значно жорсткішої процедури протидії проявам піратства тощо.

При цьому слід наголосити на тому, що, зважаючи на положення Закону України «Про авторське право і суміжні права», законодавець зумів найбільш вдало перейняти та деталізувати складні положення Директиви, які стосуються деталізації процедур захисту авторських прав в мережі Інтернет; врегулювання спору в досудовому порядку; адаптації під сучасні реалії в Україні самого документа. Це є позитивним аспектом в українському праворегулюванні, особливо, у мережі Інтернет, адже, як зазначає О.О. Кулініч «саме держава формує культуру відносин у сфері інтернет-відносин шляхом правового регулювання» (Кулініч, 2018: 167).

Наступним прикладом гармонізації національного законодавства у відповідності до законодавства ЄС стало прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності», який набув чинності у квітні 2023 р. Специфікою цього законодавчого акту стало закріплення окремих положень Директиви 2004/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 року про захист прав інтелектуальної власності:

- було створено можливість вилучати з цивільного обороту товари, виготовлення та введення у цивільний оборот яких відбувається з порушенням права інтелектуальної власності, та матеріали і знаряддя, застосування яких мало місце при виготовленні товарів з порушенням права інтелектуальної власності, за рахунок порушника прав інтелектуальної власності;
- надано додаткові повноваження стосовно використання одноразової грошової компенсації на зміну іншим способам захисту прав інтелектуальної власності, однак тільки при умові, що порушення права здійснювалось відповідачем ненавмисно та без недбалості, а використання інших способів захисту буде мати характер неспівзмірних завданій позивачеві шкоди;

- було конкретизовано процесуальні процедури витребування доказів у вигляді інформації стосовно походження товарів чи послуг та мережі їх розповсюдження, якщо їх використання тягне за собою порушення прав інтелектуальної власності;

- створено можливості здійснення публікації у масмедіа або використання іншого встановленого судом способу оприлюднення інформації стосовно наявного факту порушення права інтелектуальної власності або ж змісту судового рішення з приводу цього порушення, при цьому така публікація реалізується за рахунок особи-порушника прав інтелектуальної власності (Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності, 2023).

Ще одним позитивним проявом гармонізації законодавства України у відповідності до директив ЄС є таке нововведення до Закону України «Про авторське право і суміжні права», як нормативне закріплення способу використання об'єктів авторського права через надання до них інтерактивного доступу. Під наданням інтерактивного доступу до об'єкта авторського права законодавчі положення містять таке: це поширення об'єкта авторського права чи суміжних прав на публіку із застосуванням кабелю чи без такого застосування, зокрема і в мережі Інтернет чи в межах інших мереж інтерактивного характеру (Про авторське право і суміжні права, 2022). Це може бути використання так званого фреймінгу, тобто розміщення контенту одного сайту на іншому сайті так, щоб публіка могла мати доступ до цього об'єкта будь-коли та будь-де, виходячи з індивідуальних побажань. При цьому законодавець чітко регламентує виключення з цього правила та не вважає інтерактивним наданням доступу створення на одному сайті гіперпосилання на інший, де має місце розміщення об'єкта авторського права. З цього приводу К.О. Зеров відмічає, що «гіперпосилання не створюють нового чи похідного твору, не створюють копії твору, а відсилають до вже існуючого, полегшуючи до нього доступ, і самі по собі не є об'єктом правової охорони, хоча й містять у собі посилання на твір чи частину твору» (Зеров, 2018: 97). Таке нововведення значно розширює правомочності суб'єктів авторського права під час реалізації останніми їх майнових прав, а також створює додаткові можливості захисту таких прав, зокрема шляхом формулювання заборони застосування певних об'єктів авторського права у спосіб, що є протиправним.

Можна згадати й ряд інших позитивних аспектів гармонізації українського законодавства у сфері авторського права:

1. Закріплення вичерпного переліку суб'єктів, які наділяються правом звернення за захистом порушеного авторського права;

2. Закріплення переліку способів захисту порушеного авторського права з метою утвердження позиції про те, що спосіб захисту має бути виключно законним;

3. Розширення переліку дій, що визнаються такими, які порушують особисті немайнові та майнові авторські права;

4. Утвердження можливості застосування неюрисдикційного порядку захисту авторського права у мережі Інтернет, який зводиться до можливості подання заяви про припинення порушення авторського права в мережі Інтернет у досудовому порядку;

5. Утвердження розподілу інституту компенсації за суб'єктним критерієм – загальна (для захисту авторських прав суб'єктів авторського права) та спеціальна (закріплено вичерпний перелік спеціальних суб'єктів захисту) тощо.

Крім цього, вплив процесу гармонізації в національному авторському законодавстві України призводить не тільки до динамічних та актуальних змін в авторському законодавстві, але і призводить до реформування органів, на які покладаються завдання стосовно створення основ та впровадження державної політики у сфері інтелектуальної власності, розширення їх функцій у сфері захисту порушених авторських прав. У нашій країні такі функції з 28 жовтня 2022 р. реалізує державна організація Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності, 2022), що виконує покладені на неї функції інформаційно-видавничого та реєстраційного характеру, узагальнення міжнародної практики та реалізації завдань стосовно підготовки кадрів. Реєстраційні повноваження цього органу у відповідності до законодавчих приписів знаходять прояв у здійсненні державної реєстрації промислових зразків та видачі свідоцтв (Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності, 2020). Видача зазначених свідоцтв відбувається на вимогу та у відповідності до поданої заяви особи, а їх основне призначення – інформування про всі законні дії, які відбуваються стосовно об'єкту авторського права.

Зважаючи на вище викладене, можна констатувати, що гармонізація авторського законодавства України у відповідності до авторського законодавства ЄС є постійною та особливо активізувалась після надання Україні

статусу країни-кандидата у члени Євросоюзу. Незважаючи на триваючу війну в Україні, наша держава зберігає здатність оновлювати та реформувати чинне законодавство у відповідності до вимог ЄС, закріплених директивами у сфері авторського права. Однак, досі залишається ряд аспектів, у яких українське авторське законодавство потребує наближення до законодавства ЄС, а тому перед нашою країною стоїть одне завдання – якнайшвидша гармонізація законодавства України у сфері авторського права до законодавства ЄС, що дозволить не тільки удосконалити авторське законодавство в Україні та інститут захисту авторських прав, але й пришвидшити процес євроінтеграції.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, законодавче регулювання різних аспектів авторських прав у ЄС отримало закріплення в чисельних Директивах

Європейського парламенту та Ради. За роки реформування ряд директив отримали своє правове закріплення у правовій системі України під виглядом законів чи інших нормативно-правових актів. Однак, динамічний суспільний розвиток та бажання повної інтеграції до Євросоюзу ставить перед нашою країною вимогу продовження процесів поетапної гармонізації українського законодавства з європейським законодавством у сфері авторського права. Наша держава володіє достатньо широкими можливостями для ще більшої активізації процесу гармонізації своїх правових норм із правом Євросоюзу. Це однаковою мірою стосується як цілей та засобів, так і організаційно-правового механізму процесу гармонізації.

Представлене дослідження підіймає ряд важливих проблем, що можуть бути підґрунтям для їх розгляду у наступних наукових дослідженнях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Орлюк О. П. Захист прав інтелектуальної власності в контексті європейської інтеграції. *Вісник Національної академії правових наук України*, 2016. №3. С. 58-74.
2. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу. Указ Президента України від 11.06.1998 № 615/98. URL: <https://zakon.ra-da.gov.ua/laws/show/615/98#Text> (дата звернення: 01.09.2023).
3. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text> (дата звернення: 01.09.2023).
4. Кірик А.Ю. Поняття й основні способи наближення законодавства держав-членів і третіх країн до законодавства Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2021. С. 287-290.
5. Бондар Н.П. Сучасні тенденції гармонізації, адаптації та уніфікації законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сфері авторського права і суміжних прав. *Правові новели*, 2019. №8. С. 45-50.
6. Фесенко М.О., Ільченко В.О. Окремі питання гармонізації національного законодавства у сфері захисту авторських прав. *Економіка. Фінанси. Право*, 2023. №4. С. 9-14.
7. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про авторське право і суміжні права» № 424д9/1-2021/166831 від 22.05.2021. Апарат Верховної Ради України. 2021. 4 с.
8. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC. OJ L 130, 17.5.2019. Pp. 92-125.
9. Кулініч О.О., Харитонов Є.О., Харитонova О.І. та ін. Актуальні проблеми цивілістики у цифрову добу: онлайніві соціальні мережі: монографія. Одеса: Юридична література, 2018. 176 с.
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності: Закон України від 20.03.2023 р. №2974-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2974-IX#Text>. (дата звернення: 01.09.2023).
11. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>. (дата звернення: 01.09.2023).
12. Зеров К. О. Особливості захисту авторських прав на твори, розміщені в мережі Інтернет: монографія. Київ: Інтерсервіс. 2018. 220 с.
13. Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.10.2022 р. № 943 – р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/943-2022-p#Text>. (дата звернення: 01.09.2023).
14. Про внесення змін до деяких законів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності: Закон України від 16.06.2020 р. № 703-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-20/ed20230101#Text>. (дата звернення: 02.09.2023).

REFERENCES:

1. Orliuk, O. P. (2016) Zakhyst prav intelektualnoi vlasnosti v konteksti yevropeiskoi intehtatsii [Protection of intellectual property rights in the context of European integration]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. [in Ukrainian].
2. Pro zatverdzhennia Stratehii intehtatsii Ukrainy do Yevropeiskoho Soiuzu [On the approval of the Strategy of Ukraine's integration into the European Union]. Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 11.06.1998 № 615/98. Retrieved from: <https://zakon.ra-da.gov.ua/laws/show/615/98#Text>. [in Ukrainian].
3. Pro Zahalnodержavnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu [About the National Program for the Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union]. Zakon Ukrainy vid 18.03.2004 № 1629-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>. [in Ukrainian].
4. Kyrk, A.Iu. (2021) Poniattia y osnovni sposoby nablyzhennia zakonodavstva derzhav-chleniv i tretikh krain do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu [Concepts and main ways of approximating the legislation of member states and third countries to the legislation of the European Union]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, [in Ukrainian].
5. Bondar, N.P. (2019) Suchasni tendentsii harmonizatsii, adaptatsii ta unifikatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu u sferi avtorskoho prava i sumizhnykh prav [Modern trends of harmonization, adaptation and unification of the legislation of Ukraine to the legislation of the European Union in the field of copyright and related rights.]. *Pravovi novely*. [in Ukrainian].
6. Fesenko, M.O., Ilchenko, V.O. (2023) Okremi pytannia harmonizatsii natsionalnogo zakonodavstva u sferi zakhystu avtorskykh prav [Separate issues of harmonization of national legislation in the field of copyright protection]. [in Ukrainian].
7. Poiasniuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrainy «Pro avtorske pravo i sumizhni prava» № 424d9/1-2021/166831 vid 22.05.2021 (2021) [Explanatory note to the draft Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights» № 424d9/1-2021/166831 dated 05/22/2021]. Aparat Verkhovnoi Rady Ukrainy. [in Ukrainian].
8. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC. OJ L 130, 17.5.2019. Pp. 92-125.
9. Kulinich, O.O., Kharytonov, Ye.O., Kharytonova, O.I. ta in. (2018) Aktualni problemy tsyvilistyky u tsyfrovu dobu: onlainovi sotsialni merezhi [Actual problems of civics in the digital age]: monohrafiia. Odesa: Yurydychna literatura. [in Ukrainian].
10. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo posylennia zakhystu prav intelektualnoi vlasnosti [On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding strengthening the protection of intellectual property rights]: Zakon Ukrainy vid 20.03.2023 r. №2974-IKh. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2974-IX#Text>. [in Ukrainian].
11. Pro avtorske pravo i sumizhni prava [About copyright and related rights]: Zakon Ukrainy vid 01.12.2022 № 2811-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>. (data zvernennia: 01.09.2023). [in Ukrainian].
12. Zerov, K. O. (2018) Osoblyvosti zakhystu avtorskykh prav na tvory, rozmishcheni v merezhi Internet [Features of copyright protection for works posted on the Internet]: monohrafiia. Kyiv: Interservis. [in Ukrainian].
13. Deiaki pytannia Natsionalnogo orhanu intelektualnoi vlasnosti: [Some issues of the National Intellectual Property Authority] Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.10.2022 r. № 943 – r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/943-2022-r#Text>. [in Ukrainian].
14. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo stvorennia natsionalnogo orhanu intelektualnoi vlasnosti [On making changes to some laws of Ukraine regarding the creation of a national intellectual property body]: Zakon Ukrainy vid 16.06.2020 r. № 703-IKh. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/703-20/ed20230101#Text>. [in Ukrainian].